

Št. dokumenta: 011-1/2024-2
Datum: 30. 01. 2024

**Dokument o upravljanju, izgradnji in razvoju
knjižnične zbirke ter zagotavljanju dostopa do
elektronskih informacijskih virov
Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete**

Dokument je sprejel Senat UL FF na 26. redni seji 20. 12. 2023.

Objavljen je na spletni strani OHK FF:

<https://www.ff.uni-lj.si/knjiznica/splosne-informacije/>

Prof. dr. Mojca Schlamberger Brezar,
dekanja Filozofske fakultete UL

1. UVOD (poslanstvo, vizija, strategija)

Osrednja humanistična knjižnica je organizacijska enota Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju OHK FF) in javno dostopna visokošolska knjižnica, ki povezuje in koordinira delo 18 oddelčnih knjižnic UL FF:

- Knjižnice Oddelka za arheologijo,
- Knjižnice Oddelka za azijske študije,
- Knjižnice Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo,
- Knjižnice Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo,
- Knjižnice Oddelka za filozofijo,
- Knjižnice Oddelka za geografijo,
- Knjižnice oddelkov za anglistiko, germanistiko in prevajalstvo,
- Knjižnice Oddelka za klasično filologijo,
- Knjižnice Oddelka za muzikologijo,
- Knjižnice Oddelka za pedagogiko in andragogiko,
- Knjižnice Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje,
- Knjižnice Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo,
- Knjižnice Oddelka za psihologijo,
- Knjižnice Oddelka za romanske jezike in književnosti,
- Knjižnice Oddelka za slovenistiko in Oddelka za slavistiko,
- Knjižnice Oddelka za sociologijo,
- Knjižnice Oddelka za umetnostno zgodovino,
- Knjižnice Oddelka za zgodovino.

OHK FF je visokošolska knjižnica, ki podpira študijski, pedagoški in raziskovalni proces s področja humanistike in družboslovja. Deluje v skladu z Etičnim kodeksom slovenskih knjižničarjev (1995). Svojo dejavnost izvaja za študente, visokošolske učitelje in visokošolske sodelavce, pa tudi za zunanje uporabnike. Skupni knjižnični fond oddelčnih knjižnic šteje preko 805.000 enot gradiva, shranjen je na več lokacijah. OHK FF svojim uporabnikom zagotavlja dostop do raznovrstnih in kakovostnih informacijskih virov, ki jih hrani sama, ter elektronskih informacijskih virov, za katere zagotavlja dostop iz prostorov knjižnic ali na daljavo. S knjižnicami drugih članic Univerze v Ljubljani ter drugimi knjižnicami po Sloveniji je povezana v knjižnično-informacijski sistem COBISS.SI. Dostopnost informacijskih virov in informacij uporabnikom omogoča z gradnjo in ponudbo lastne knjižnične zbirke, medknjižnično izposajo ter z organiziranjem samostojnih in konzorcijskih dostopov na daljavo.

Knjižnično zbirko gradi načrtno, vsebinsko povezano s svojim poslanstvom in potrebami uporabnikov. Vključuje temeljno referenčno gradivo, temeljno študijsko gradivo, strokovno in znanstveno gradivo, zaključna dela dodiplomskega, magistrskega in doktorskega študija, [zbirko domačih in mednarodnih znanstvenih publikacij](#), specializirane podatkovne zbirke ter [Digitalno knjižnico OHK FF](#). Hrani tudi stara, redka in dragocena gradiva ter posebne knjižnične zbirke, od katerih nekatere sodijo v nacionalno kulturno dediščino. [Posebne zbirke OHK FF](#) sestavljajo zbirke, ki so razvrščene glede na vrsto gradiva, status zbirke, način darovanja zbirke ter starost in dragocenost gradiva.

OHK FF osmišlja svojo vlogo v visokošolskem izobraževanju in znanstvenem komuniciranju. Aktivno sledi potrebam uporabnikov, pri delu z uporabniki spoštuje načela intelektualne svobode ter pravice do varovanja osebnih podatkov. Stalno ocenjuje uspešnost in učinkovitost svojega dela.

S prenavo posameznih knjižnic se razvija v odprt prostor dialoga in znanja, ki bogati knjižnično zbirko v podporo izobraževalnemu in raziskovalnemu delu na fakulteti v duhu humanističnih in družboslovnih študij. Izboljšuje dostop in uporabo knjižnične zbirke ter drugih informacijskih virov, deluje pa tudi v smeri odprte znanosti (dostop do znanstvenih in strokovnih objav na platformah). Skrbi za primerno kadrovske zasedenost, zagotavlja trajno usposabljanje delavcev in stremi k sodobni tehnološki opremljenosti. Prizadeva si za rešitev prostorske problematike ter učinkovitejšo organizacijsko strukturo. Za večjo uporabo knjižnične zbirke in podobo ter vidnost knjižnice v javnosti OHK FF načrtno skrbi za predstavljanje širši javnosti z razstavami, ogledi zbirk in virtualnimi predstavitevami na spletu. Z bogatenjem digitalne knjižnične zbirke omogoča hitrejši in lažji dostop do znanja, z dejavnim sooblikovanjem okolja enakosti in medsebojnega spoštovanja skrbi za učinkovito podporo svojim uporabnikom in spodbuja občansko znanost. S svojo dejavnostjo vpliva na ugled in prepoznavnost Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

2. NAMEN DOKUMENTA

Vsebina dokumenta o izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov pokriva nabavno politiko, uporabnike knjižnice, načine pridobivanja in izbora gradiva, vrste in dostop do zbirk, izločanje in odpis, hranjenje in varovanje gradiva ter vrednotenje zbirk.

Namen dokumenta je definiranje vsebinskih in formalnih kriterijev za izgradnjo in razvoj knjižnične zbirke ter zagotavljanje dostopa do elektronskih informacijskih virov v skladu z zakonskimi pravili (*Zakon o knjižničarstvu, Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe*) ter *Strokovnimi standardi in priporočili za visokošolske knjižnice*. Dokument opisuje trenutno stanje zbirke in dolgoročne ter kratkoročne prioritete pri njeni izgradnji. Je temelj za konsistentnost in doslednost pri izgradnji zbirke in pomaga pri vrednotenju zbirke in racionalizaciji porabe sredstev.

Dokument je namenjen zaposlenim v knjižnici in na oddelkih UL FF, članom Sveta OHK FF in vodstvu UL FF ter je javno dostopen tudi uporabnikom knjižnice in širši javnosti.

3. NAMEN IN CILJI NABAVNE POLITIKE KNJIŽNICE

Namen in cilji nabavne politike OHK FF je zagotavljanje kvalitetne, pregledne in sistematične izgradnje ter razvoja knjižnične zbirke v skladu s potrebami pedagoškega in raziskovalnega procesa na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

OHK FF želi omogočiti čim lažji in učinkovitejši dostop do domačih in tujih publikacij v tiskani ali elektronski obliki. Prizadeva si, da bi zbirka knjižnice skupaj z informacijskimi viri postala dostopna najširšemu krogu njenih uporabnikov in dosegla tudi potencialne uporabnike. V ta namen želi digitalizirati obstoječe knjižnično gradivo ter zbirati informacijske vire v elektronski obliki. Z dobro načrtovano nabavno politiko si prizadeva za svojo prepoznavnost v okolju. Z aktualnim in raznovrstnim gradivom, ki ga nudi fond knjižnice, želi postati informacijsko, komunikacijsko in promocijsko središče za izobraževanje ter raziskovanje.

4. UPORABNIKI KNJIŽNICE

Uporabniki OHK FF so študentje, visokošolski učitelji ter visokošolski sodelavci UL, alumni UL in

študentje Modre fakultete. Knjižnico uporabljajo tudi študentje in zaposleni drugih visokošolskih zavodov ter ostali uporabniki. Zunanji uporabniki so tako fizične kot pravne osebe. Pravne osebe, včlanjene v knjižnico, so bodisi samostojne bodisi delujejo v okviru drugih organizacij. Z zavodi, ki imajo svoje knjižnice, OHK FF sodeluje preko medknjižnične izposoje.

5. PRIDOBIVANJE IN IZBOR KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

OHK FF pridobiva gradivo z nakupom, zameno, darovi in obveznim izvodom ustanove (diplomska, magistrska in doktorska dela). Obvezni izvod, namenjen oddelčnim knjižnicam, predstavljajo tudi publikacije Znanstvene založbe Filozofske fakultete. Knjižnično gradivo vsebinsko pokriva področja humanistike in družboslovja: vzgoje in izobraževanja, sociologije, psihologije, informacijske znanosti in bibliotekarstva, zgodovine, arheologije, antropologije, etnologije, jezikoslovja, literarne vede, muzikologije, umetnostne zgodovine, filozofije, geografije ter sorodnih področij. Gradivo je jezikovno zelo raznoliko (okrog petdeset sodobnih in starih jezikov).

Izbor gradiva, ki ga OHK FF pridobi z nakupom, poteka na podlagi rednega pregledovanja ponudb dobaviteljev in založnikov preko katalogov, spletnih knjigarn, s pomočjo ogledov, sejmov, antikvariatov. Pri tem se upošteva naslednje kriterije:

- učne načrte za izvedbo pedagoškega procesa na UL FF,
- raziskovalna področja UL FF,
- predloge zaposlenih (raziskovalcev, pedagoških delavcev, ostalih zaposlenih), študentov UL FF in ostalih članov,
- strokovno vrednotenje primernosti gradiva s ciljem zagotavljanja sistematične pokritosti znanstvenih področij,
- letni finančni načrt UL FF.

Za realizacijo nabavne politike morajo financerji zagotavljati ustrezne finančne vire, kljub temu pa so finančna sredstva omejena. Zato oddelčne knjižnice skrbno izbirajo naslove in število izvodov, da lahko zadovoljijo čim večje število uporabnikov.

Zamena gradiva poteka s sorodnimi ustanovami v Sloveniji in tujini. Oddelčne knjižnice v zameno pošiljajo publikacije, ki jih izdajajo Znanstvena založba Filozofske fakultete UL in strokovna društva, ki imajo sedež na Filozofski fakulteti UL, ter po dogovoru tudi drugo gradivo. Sredstva za publikacije zagotovi oddelčna knjižnica in/ali izdajatelj.

Darovi so pomemben način pridobivanja gradiva predvsem takrat, ko gradiva ni več mogoče nabaviti, z njimi pa se lahko zapolni vrzeli v knjižnični zbirki ter nadomesti izrabljeno ali poškodovano gradivo. Darovano gradivo oddelčne knjižnice OHK FF uvrstijo v svoje zbirke glede na naslednje kriterije: kdo gradivo podari (nekdanji in sedanji visokošolski učitelji UL FF oziroma njihovi svojci, ugledne javne osebnosti, raziskovalci in drugi strokovnjaki); fizično stanje gradiva; ustreznost vsebine (glede na raziskovalna področja, ki jih knjižnica pokriva).

6. VRSTA IN NAMEN GRADNJE POSAMEZNIH KNJIŽNIČNIH ZBIRK

Oddelčne knjižnice OHK FF skrbijo, da je na voljo ustrezno število izvodov študijske literature (obvezne in/ali priporočene) ter znanstvene in strokovne literature, potrebne za študij in raziskovanje na znanstvenih in strokovnih področjih Filozofske fakultete UL. Zagotavljajo ustrezno literaturo tudi za

alumne, študente Modre fakultete in ostale uporabnike knjižnice.

OHK FF gradi ali poseduje specializirane podatkovne zbirke humanističnih in družboslovnih vsebin: Etnografsko zbirko, Kartografsko zbirko, Zbirko slikovnega gradiva in Iconotheco Valvasoriano, Fonoteko in zbirko notnih tiskov, Zbirko drobnih tiskov, Zbirko antikvarnega gradiva, Bibliotheco Saravico, Gabrovčevo knjižnico, Knjižnico Dušana Pirjevca, Knjižnico Evalda Korena, Knjižnico Jadrana Ferluge, Knjižnico Zveze zgodovinskih društev Slovenije, Knjižnico Nataše Golob, Knjižnico Marijana Zadnikarja, Knjižnico Avgušтина Stegenška, Knjižnico Gosberta Schüßlerja, Knjižnico Primoža Simonitija in Meinongovo knjižnico.

Vsaka oddelčna knjižnica hrani zaključna dela študentov dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov vseh stopenj študija v fizični in v elektronski obliki. Elektronske verzije zaključnih del študentov 1. in 2. stopnje so shranjene v [Repozitoriju Univerze v Ljubljani](#) od leta 2018 in so prostodostopne.

OHK FF zagotavlja tudi dostop do različnih elektronskih informacijskih virov, ki so zbrani v [Digitalni knjižnici OHK FF](#). V njej so zbrani različni e-viri, ki pokrivajo študijska in raziskovalna področja na Filozofski fakulteti UL. Po tipu virov so razdeljeni na kataloge, multidisciplinarne e-vire, e-vire po področjih, e-knjige in e-priročnike. V kratkem opisu poleg vira so informacije o vsebini, možnosti pomoči pri iskanju, založniku in jeziku e-vira, kdo omogoča dostop, posebnosti ter možnosti dostopa. OHK FF e-vire nabavlja samostojno in/ali v sodelovanju z drugimi institucijami, nekatere vire pa zagotavlja s sodelovanjem v konzorcijskih nakupih.

OHK FF je članica več konzorcijev: Wiley Online Library, Taylor & Francis, EBSCOhost (Emerald, Sage), Oxford University Press. Samostojno oziroma v sodelovanju z nekaterimi drugimi institucijami kupuje elektronske zbirke: Oxford English Dictionary, Translation Studies Bibliography, SocIndex, CMMC, APA-PsycArticles, APA-PsycINFO, Psyc-TESTS, LOEB, Sources Chrétiennes – Online, L'Année Philologique – Online, Brepolis Latin Complete, AKLO, ATLA Religion, Thesaurus Linguae Graecae-TLG, Lexicon of Greek Grammarians of Antiquity in Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics, Dictionnaire des philosophes antiques, Japan Knowledge Lib, Proquest East & South Asia Database, Brill's Encyclopedia of China. Pravila in pogoji uporabe so zapisani v Digitalni knjižnici OHK FF, kjer uporabniki prek legende dostopnosti pri posameznem viru preverijo možnost dostopa (prosti dostop, dostop z računalnikov na UL FF in oddaljeni dostop, dostop le z računalnikov na UL FF ter dostop z računalnikov na UL).

7. DOSTOP DO KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Pravila dostopa do knjižničnega gradiva definira [Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete v Ljubljani](#). Gradivo je v prostorih knjižnice dostopno vsem, na dom pa si ga lahko izposodijo le člani. Na dom se ne izposoja čitalniškega gradiva (slovarji, starejše in dragoceno gradivo) in serijskih publikacij v večini knjižnic.

Večina knjižnic ima zaradi pomanjkanja fizičnega prostora še t. i. skladiščni sistem postavitve gradiva in ne omogoča prostega pristopa. Del gradiva je shranjenega tudi v omarah izven knjižnic v prostorih UL FF, del pa v dislociranem skladišču v Zgornjih Jaršah.

OHK FF skrbi, da je knjižnična zbirka ustrezno predstavljena v enotnem knjižnično-informacijskem

sistemu COBISS.SI. To dosega s kakovostnimi bibliografskimi in normativnimi zapisi. Starejše gradivo še ni v celoti vneseno v COBISS, delež takega gradiva pa je po oddelčnih knjižnicah različen.

Oddelčne knjižnice skrbijo za promocijo novo pridobljenega gradiva z razstavami novosti v knjižnici ter rednim objavljanjem seznamov novosti na spletnih straneh oddelčnih knjižnic in OHK FF ter na družbenih omrežjih.

8. IZLOČANJE IN ODPIS KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Knjižnice OHK FF izjemno skrbno pristopajo k izločanju in odpisu knjižničnega gradiva in s tem skrbijo za ohranjanje kakovostne in aktualne knjižnične zbirke. Postopke izvaja v skladu s *Pravilnikom o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva Osrednje humanistične knjižnice* (v nadaljevanju *Pravilnik*), ki je bil sprejet na podlagi 12. člena [Zakona o knjižničarstvu](#) in [Navodila za izločanje in odpis knjižničnega gradiva](#).

V Pravilniku so opredeljene splošne določbe, kriteriji za izločanje in odpis gradiva ter metode in postopki pri izločanju in odpisu gradiva. Kriteriji določajo, da se izloča in odpisuje gradivo, ki je glede na namen knjižnice vsebinsko in fizično neustrezno (poškodovano, odvečni izvodi, nepopolno gradivo, starejše gradivo, pogrešano gradivo, mrtvi fond, dvojnice itd.). Gradivo se izloča in odpisuje redno, najmanj enkrat letno. O izločanju in odpisu odloča posebna komisija, ki pregleda in potrdi seznam izločenega gradiva. Gradivo se nato označi kot odpisano ter ponudi ostalim oddelčnim knjižnicam, NUK-u (le sloveniko v najširšem smislu in jugoslaviko do leta 1991), nazadnje drugim visokošolskim knjižnicam, specialnim in splošnim knjižnicam, javnim zavodom, bukvarnam, humanitarnim in podobnim organizacijam, uporabnikom ali širši javnosti.

9. VREDNOTENJE KNJIŽNIČNE ZBIRKE

Filozofska fakulteta UL in OHK FF v svojem proračunu načrtuje ustrezna sredstva za digitalizacijo knjižničnega gradiva, dostopnega le na fizičnih nosilcih, in za oblikovanje elektronskih zbirk ter zagotavljanje njihove dostopnosti. V letu 2023 so bili digitalizirani listkovni katalogi nekaterih oddelčnih knjižnic, implementacija portala INDIGO pa bo nameščena na spletni strani OHK FF.

OHK FF je vključena v pripravo programa dela, kjer so v delu *Odličnost v znanosti in umetnosti* navedeni zastavljeni cilji, načrtovani ukrepi, odgovornost za izvedbo ter strateška aktivnost UL, ki jo načrtovani ukrep primarno naslavlja. Poročilo o delu OHK FF je vključeno v Poslovno poročilo s poročilom o kakovosti in je za vsako leto objavljeno na spletni strani fakultete [Kakovost | Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani \(uni-lj.si\)](#).

Program dela in Poslovno poročilo s poročilom o kakovosti se potrjujeta na Senatu Filozofske fakultete UL. OHK FF izvaja evalvacijo svoje dejavnosti in o rezultatih obvešča tako uporabnike kot vodstvo in druge zaposlene na fakulteti. Rezultate vključijo v oddelčna letna poročila o kakovosti. OHK FF je vključena v nacionalni sistem za evalvacijo knjižnic BibSiSt.

10. HRANJENJE, VAROVANJE, ZAŠČITA IN OHRANJANJE KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

OHK FF zagotavlja ustrezne prostore za hrambo knjižničnega gradiva. Gradivo, ki se pogosteje uporablja, oddelčne knjižnice hranijo v bližini prostora za izposajo.

Prostori so glede na potrebe delovnega procesa v knjižnici tako z vidika zaposlenih kot z vidika uporabnikov v večini oddelčnih knjižnic ustrezno veliki. V njih so zagotovljene ustrezne okoljske razmere glede temperature, vlage, svetlobe in zračenja. Zaposleni skrbijo za optimalne pogoje hrambe gradiva.

Prostori in oprema za hranjenje knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih omogočajo ustrezno postavitev in organiziranost ter učinkovito posredovanje oziroma dostopnost za uporabnike.

V prostorih knjižničnih skladišč na UL FF so zagotovljene ustrezne razmere za varovanje in ohranjanje knjižničnega gradiva, poskrbljeno je za protipožarno varnost, zaposleni redno spremljajo okoljske razmere. V dislociranem skladišču v Zgornjih Jaršah za razmere ni povsem ustrezno poskrbljeno, gradivo je izpostavljeno temperaturnim razlikam čez leto, občasno tudi vlagi.

Oddelčne knjižnice si po svojih zmožnostih prizadevajo prostore prilagajati novim storitvam in potrebam uporabnikov ter načrtujejo in izvajajo prenove prostorov. Načrtovana je tudi prenova skupne čitalnice OHK FF v kleti fakultete.

Za podaljšanje uporabnosti gradiva knjižnice uporabljajo različna zaščitna sredstva (ovijanje, prelepljanje, zaščitne mape itd.). Poškodovano gradivo obnavljajo z različnimi sredstvi za popravilo knjig, trakovi, folijami ipd. Za zahtevnejša knjigoveška popravila gradiva (vezave, vstavljanje manjkajočih strani itd.) poskrbijo zunanji izvajalci.

Za hranjenje starega in dragocenega ter arhivskega gradiva so zagotovljeni ustrezni pogoji, prav tako je poskrbljeno za varovanje in ohranjanje ter strokovno ravnanje s tem gradivom. Staro, redko in dragoceno gradivo je shranjeno v posebnih omarah ali v trezorjih.

11. PRAVNE PODLAGE

[Zakon o knjižničarstvu](#) (Uradni list RS, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK in 92/2015)

[Zakon o visokem šolstvu](#) (ZViS: Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ, 65/17, 175/20 – ZIUOPDVE, 57/21 – odl. US, 54/22 – ZUPŠ-1 in 100/22 – ZSZUN)

[Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe](#) (Uradni list RS, št. 28/2023)

[Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice](#) (za obdobje od 1. junija 2021 do 31. maja 2030)

[Statut Univerze v Ljubljani](#) (neuradno prečiščeno besedilo z dne 15. 7. 2023)

[Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja knjižnic Univerze v Ljubljani](#) (neuradno prečiščeno besedilo, velja od 17. 7. 2023)

[Pravila Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani](#) (sprejel Senat Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani na seji dne 19. aprila 2017, spremembe in dopolnitve z dne 27. junija 2018, 26. septembra 2018 in 26. junija 2019)

[Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete v Ljubljani](#) (sprejel Senat Filozofske fakultete v Ljubljani na svoji 52. redni seji 8. 3. 2006)

[Navodilo za izločanje in odpis knjižničnega gradiva](#) (NUK, 31. 1. 2013)